

Vooraan

Leven met de hitte dankzij groen, techniek en gezond verstand

Na de infernale hitte van begin deze week loont de temperatuur dit weekend alweer op. Hoe kunnen we onze woon- en werkplekken beter bestand maken tegen die extreme warmte?

WIM DE PRETER

Als ons klimaat steeds meer zuiders wordt, waarom dan geen inspiratie opdoen in zuidse landen? Daar zie je vooral gebouwen met dikke muren en niet te veel ramen. Die hebben een grote thermische massa om de warmte te bufferen, zegt architect Dirk Verbeek, adviseur bij Centrum Duurzaam Bouwen & Wonen Kamp C in Westerlo. Simpel gezegd: overdag neemt zo'n muur warmte op, 's nachts geeft hij die weer af.

De thermische massa van een gebouw vergroten kan op verschillende manieren. 'In kantoorgebouwen kan je gebruikmaken van betonkernactivering. In het beton worden leidingen gestoken met een vloeistof die de warmte kan opnemen en weer afgeven, afhankelijk van de omgevingstemperatuur.'

Hout, zoals de dakconstructie in veel woningen, heeft een lage thermische massa. 'Daar kies je het best voor sterk bufferend isolatiemateriaal zoals cellulose of houtwol,' zegt Verbeek. 'Een heel ander concept is dat je rond een dragende constructie in hout een thermische buitenschil bouwt. Het architectenbureau BIAF kreeg veel lof voor een woning in Assel die volgens dat principe gebouwd werd.'

Ramen brengen in de koude maanden zonnewarmte binnen, maar in de zomer kunnen ze een serre-effect creëren. Veel kantoorgebouwen zouden gerust met wat minder glas kunnen. Een mooi voorbeeld is het Antwerpse provinciehuis, waar architect Xavier De Geveer koos voor ramen in de vorm van omgekeerde driehoeken. Ze laten veel licht binnen, maar beslaan slechts 40 procent van de geveloppervlakte.

Je kan gebruikmaken van materialen die vocht absorberen, zoals leem, kalkpleister of hennep.

JORIS HAEMS
DIRECTEUR ECOPIUR
EN PLAN E (CAMINO GROEP)

Ook de oriëntatie van de ramen is belangrijk. 'We raden aan de helft van de ramen op het zuiden te oriënteren en slechts 10 procent op het noorden, om maximaal te profiteren van de zonne-energie,' zegt Verbeek. Om oververhitting te vermijden, geeft hij de voorkeur aan buitenzonwering boven zonnwendend glas, aangezien dat glas ook de winterzon buitenhoudt.

'Een relatief eenvoudige oplossing is om boven de ramen in een grote overstek te voorzien die de hoogstaande zon in de zomer afschermt, maar de laagstaande winterzon binnenlaat,' zegt Joris Haems, directeur bij het duurzame renovatiebedrijf Plan E en bij EcoPiur, dat gespecialiseerd is in water- en energietechnieken. 'Helaas laten de bouwvoorschriften dat vaak niet toe. De overheid zou dat wat meer visie mogen tonen,' vindt hij.

Meer groen is een andere tip die de overheid wat meer ter harte mag nemen, zegt Haems. 'Waarom zie ik zo weinig grote bomen in het straatbeeld en in onze tuinen? En waarom zijn er zo weinig grondkaden en groene gevels? Die kunnen niet alleen veel warmte opslaan, ze bieden ook extra isolatie tegen de kou en vangen fijnstof en CO₂ op.' Dat zulke groengevels een stad ook mooier kunnen maken, bewijst het ico-

Een groengevel aan het Quai Branly Museum in Parijs, van de hand van de Fransman Patrick Blanc. © FERNANDEZ PÉREZ/ALAMY

DE ESSENTIE

- ▶ Warmtebestendig bouwen en renoveren vraagt een mix van maatregelen.
- ▶ Gebruik materialen en isolatie met een hoge thermische massa.
- ▶ Plaats minder ramen en/of scherm de zomerzon af met overstekten of buitenzonwering.
- ▶ Zorg voor groen in de tuin, op uw dak en aan de gevel.
- ▶ Geef de voorkeur aan koeltechnieken die een minimum aan elektrische stroom vragen.

nische Hundertwasserhaus in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen.

Pas wanneer je alle 'passieve' technieken hebt gebruikt, zou je je toevlucht mogen nemen tot actieve koeling, vinden de experts. Vaak wordt dan in eerste instantie naar de airco gegrepen, maar er bestaan efficiëntere technieken. De beste maken gebruik van geothermische opslag: een leidingnet of een buffer onder de grond bevat water dat het hele jaar door een vrij constante temperatuur heeft van 10 à 15 graden. Met een warmtewisselaar en een circulatiepomp kan je die temperatuur overbrengen op het verwarmingssysteem. In de winter heb je weinig extra energie nodig om te verwarmen, terwijl je in de zomer kunt koelen zonder extra energie. Zo'n systeem werkt evenwel niet met radiatoren. Je hebt er vloerverwarming, plafondverwarming of zogenaamde stralingsplafonds voor nodig.

Het recent gerenoveerde hoofdkwartier van de bank BNP Paribas Fortis in Brussel gebruikt een variant op geothermische opslag. Daar wordt de warmte gebufferd in gigantische waterbassins die zich in de vroegere parkeergarages van het gebouw bevinden.

Goed geïsoleerde en lichtdichte gebouwen moeten wel in staat zijn vocht af te voeren. 'Een natuurlijke manier om dat te doen is met vochtabsorberende materialen op de muren, zoals leem, kalkpleister of hennep,' zegt Haems. Wie voor

We raden aan de helft van de ramen op het zuiden te oriënteren en slechts 10 procent op het noorden.

DIRK VERBEEK
ARCHITECT EN
ADVISEUR BIJ KAMP C

een klassiek ventilatiesysteem kiest, kan opnieuw gebruikmaken van geothermie, door de aangevoerde buitenlucht eerst af te koelen via een ondergrondse leiding. 'Door de ventilatie in de zomer maanden 's nachts maximaal te laten werken doe je aan nachtkoeling. De koelere nachtlucht ga je dan in grotere volumes dan strikt nodig door de woning halen,' zegt Verbeek.

Het palet aan koelende maatregelen is nog uitgebreider - denk aan zonreducerende gevelverf of witte dakbedekking. Maar warmtebestendig leven begint bij de juiste mentaliteit, zeggen de experts. 'We moeten af van het idee dat we de hele woning op een warme dag tot onder zo graden moeten afkoelen. Vroeger trokken de mensen zich terug in een of twee lokalen in huis waar het wel koel bleef, of ze trokken naar koude groene plekken buitenshuis. Het is ook een kwestie van gezond verstand.'

In memoriam André Brantegem 1933-2022

OPRICHTER BRANTANO

FRANK DEREYMAEKER

Een ondernemer pur sang, die zijn eenvoudige komaf nooit heeft verloochend, maar tegelijk ook een noeste werker met een duidelijke commerciële visie. Zo wordt André Brantegem, de architect van het jarenlange succes van Brantano, de intussen failliete schoenenwinkelketen, omschreven.

De Oost-Vlaming, de tweede zoon van een schoenenlapper uit Lede die maar tot zijn 14de naar school ging, leerde de knepen van het vak in een lokaal schoenenfabriekje. Na zijn legerdienst in Duitsland, waar hij zich inliet met de smokkelverkoop van sigaretten en koffie, richtte hij samen met zijn broer Gerard en een lening van 100.000 frank een schoenenfabriekje op achter het ouderlijke huis in Lede. Met een productie van 200 schoenen per dag en 28 werknemers leek het bedrijf op weg naar een mooie toekomst.

Maar de Italiaanse import en de kapitaalintensive sector - elk jaar moeten nieuwe machines gekocht worden om de modetrends te volgen - maakten het hem moeilijk. Amper tien jaar na de oprichting dreigde het faillissement. Brantegem besefte dat een Belgische schoenenmaker de strijd tegen de goedkopere import niet kon winnen en gooide het roer om. In plaats van schoenen in te kopen en te verkopen.

Hij opende in 1968 in een deel van de fabriek zijn eerste schoenenwinkel onder de naam Brantano. De naam is een afkorting van BRANtiegem ANDRÉ, met als uit-smijter de 'O', waarmee de naam verwees naar Italië, het land van de modieuze schoenen. Dat commercieel elementje sloeg aan bij de klanten, want al snel volgden nieuwe winkelopeningen in Herzele, Oudenaarde en Lebbeke. In 1976 realiseerde het bedrijf een omzet van (omgezet) 600.000 euro. De jaren nadien informatiseerde André Brantegem het stockbeheer en voerde hij als eerste keten de streepjescode in. Intussen was Brantano met zijn baanwinkels uitgegroeid tot een begrip in het Vlaamse straatbeeld.

Toen hij 57 was, en Brantano 54 winkels telde met elk 30.000 paar schoenen, liet Brantegem het bedrijf over aan zijn zonen (Philippe en Joris) en een externe aandeelhouder, omdat het CEO-schap hem te veel stress bezorgde. Brantano moest elk jaar 1,5 miljoen euro lenen om de nieuwe collecties aan te kopen en Brantegem besefte dat zijn keten financieel 'een reus op lemen voeten' was.

Daat bleek niet onmiddellijk, want na zijn vertrek zou Brantano nog een stevig parcours afleggen. De keten trok in 1997 naar de Brusselse beurs en met het opgehaalde kapitaal werd de internationale expansie ingezet. Toen Joris Brantegem in 2007 uit het kapitaal stapte en Macintosh Retail Group het bedrijf van de beurs haalde, begon de neergang.

Macintosh Retail ging in 2015 failliet en de Britse winkels werden in handen van de investeringsgroep Alteri. De Belgische en Nederlandse winkels kwamen in handen van de familie Fortis. Dieter Penninckx, de oprichter van de intussen failliete modeketen FNG, en Rens van de Schoor. Ook die overname liep faliekant af door de perikelen bij FNG. In 2020 ging Brantano failliet en verdween de naam uit het straatbeeld.

En André Brantegem? Die heeft na zijn ondernemerschap nog geëxperimenteerd in 2000 een politieke carrière te beginnen, maar door zijn ongeduld zei hij de gemeentepolitiek snel vaarwel en hield hij zich bezig met zijn duiven. Brantegem, die drie keer getrouwd en evenveel keer gescheiden was, overleed de afgelopen week in een rusthuis in het Oost-Vlaamse Weheken op 89-jarige leeftijd. Hij laat vier zonen, acht kleinkinderen en vier achterkleinkinderen na.

Staking bij Ryanair treft dit weekend 82 vluchten

Een aangekondigde staking bij Ryanair zal dit weekend zo goed als alle vluchten van de lagekostenmaatschappij aan de grond houden. Zo'n 13.000 passagiers op 82 vluchten worden getroffen.

PIETERJAN NEYRINCK

Normaal zouden dit weekend 60 vluchten vertrekken of aankomen in Zaventem, maar daarvan wordt een derde geschrapt. 'Het gaat om vijf rotaties die dagelijks worden geannuleerd, dus vijf vertrekken en vijf aankomsten per dag,' zegt de woordvoerder, die onderstreept dat het om vluchten gaat met een Belgische bemanning. De andere vluchten vertrekken met een bemanning uit landen waar niet gestaakt wordt. Vooral vanaf Charleroi zijn veel vluchten geannuleerd. Vandaag worden 17 van de 50 rotaties geschrapt, wat neerkomt op 34 vluchten. Zondag worden 15 van de 50 vertrekken en 13 van de 50 aankomsten geannuleerd.

Het personeel van Ryanair legde eind juni al eens het werk neer, waarbij het gros van de 200 Belgische vluchten op Zaventem en Charleroi werd geannuleerd. Die staking trof toen 20.000 reizigers.

Sindsdien werd in het sociaal conflict geen vooruitgang geboekt. Het personeel eist een loonsverhoging, nadat het tijdens de coronacrisis 20 procent had ingeleverd.

In Spanje en Frankrijk slaagde Ryanair er donderdag na moeizame onderhandelingen in een akkoord te bereiken met de bonden. De afspraken gaan onder meer over loonsverhogingen en hebben een looptijd van vijf jaar. Volgens het bedrijf zijn met 85 procent van de piloten afspraken gemaakt over een versneld loonsverhoging en betere voorwaarden op de langere termijn.

Gebedupeerde klanten van Ryanair hebben recht op compensatie, maar de luchtvaartmaatschappij heeft op dat vlak een slechte reputatie. Wie niet goed geholpen wordt, kan terecht bij de Economische Inspectie, raadge de overheid eerder aan.